

Privatizacija i prostituiranje novinarstva **“Strateške odluke” Hrvatskog** **Novinarskog Društvanca**

Prostituiranje je možda pregruba riječ, a znam ih još nekoliko kojima bi se moglo nazvati ponašanje dijela tzv. neovisnih novinara, ali doista je krajnje vrijeme da se o tome otvoreno razgovara. Vjerujem da bi se s time složio svaki čitatelj ovih redaka čija bi sestra ili kćerka došla kući sa svežnjem dolara tvrdeći da je to dobila od nekog gospodina iz neke ambasade, ali da je to jedan jako fini gospodin koji nije od nje ništa tražio (ni dobio) za uzvrat. Ne znam kako biste na to reagirali, ali bi bilo razborito sjesti i o tome s njom u miru porazgovarati, zar ne?

Piše Mario PROFACA

Isplatilo se počekati da bude dešifriran i prekucan cjeloviti Stenografski zapisnik (344 stranice teksta) 38. Godišnje skupštine HND i “Dana hrvatskog novinarstva” održanih u Opatiji 23.- 25. listopada ove godine i da izađe “Novinar” broj 10/1998., to navodno “glasilo Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske” za vidjeti kako će se to “glasilo” oglasiti o tim skupovima.

Pod udarnim naslovom “Besmislene polemke zasjenile strateške odluke” glavni urednik Gojko Marinković i ostali članovi tog hrvatskog novinarskog društvanca su cijeli taj broj (a ni prethodni nisu bili bolji) pretvorili u staljinistička podmetanja i osobni napad na jednog člana Skupštine HND, kao što već godinama, otkako su greškom izabrani na takozvane “odgovorne dužnosti”, Jagoda Vukušić, predsjednica HND, i pojedini članovi (ostali ni ne dolaze na sastanke) Središnjeg i Izvršnog odbora sami donose “strateške odluke” inzistirajući na tome da je svaka polemika o tome besmislena.

Izvrtnjem, podmetanjima i prešućivanjem (u svom glasilu) bitnih dijelova takvih polemika na godišnjim skupštinama oni ih već godinama skrivaju od članstva te organizacije. A daleko od njegova članstva, Hrvatsko novinarsko društvo, jedno od najglasnijih kritičara poslijeratnih političkih, gospodarskih i socijalnih promjena i pretvorbi odavna se pretvorilo u dobro plaćeni servis, po metodama sličan mnogobrojnim institucionaliziranim “grupama za pritisak” na Hrvatsku kojekakvih “nevladinih” ili “humanitarnih” organizacija, grupa, foruma, udruga i kako li se već odmila nazivaju međusobno ili u “projektima” i “programima rada” što ih prilažu u svojim zahtjevima za financijsku pomoć odnosno u obično u javnosti nepoznatim ugovorima što ih sklapaju sa agencijama inozemnih vlada.

Članovi skupštine HND, a o tisućama novinara članova te organizacije da i ne govorim, nikada nisu imali prilike vidjeti pod kojim uvjetima Hrvatsko novinarsko društvo prihvaća takvo financiranje, a i ove godine nisam uspio da se ti ugovori (makar oni u pisanoj formi) podastru Skupštini HND da se ona o tome izjasni. Bilo bi dobro da rukovodstvo HND iskoristi svoje prijateljske veze sa famoznom Ankicom Lepej okrivljenom za kazneno djelo otkrivanja poslovne (bankovne) tajne pa da pronađe neku isto tako “uglednu osobu” koja bi članstvu novinarske organizacije otkrila stvarno poslovanje Hrvatskog novinarskog društva.

Prostituiranje je možda pregruba riječ, a znam ih još nekoliko kojima bi se moglo nazvati ponašanje dijela tzv. neovisnih novinara, ali doista je krajnje vrijeme da se o tome otvoreno razgovara. Vjerujem da bi se s time složio svaki čitatelj ovih redaka čija bi sestra ili kćerka došla kući sa svežnjem dolara tvrdeći da je to dobila od nekog gospodina iz neke ambasade ali da je to jedan jako fini gospodin koji nije ništa tražio (ni dobio) za uzvrat. Ne znam kako biste na to reagirali, ali najrazboritije bi bilo sjesti i o tome s njom u miru porazgovarati, zar ne?

Prema dobro obavještenom izvoru bliskom Hrvatsko-Američkom društvu, samo u posljednjih nekoliko godina Hrvatsko novinarsko društvo primilo je putem inozemnih ambasada ili od njihovih i vladinih a ne samo tzv. nevladinih agencija (i prethodno, po već uhodanoj proceduri formalno tražilo, uz priloženi "projekt") oko milion USA dolara. Veći dio tih financijskih sredstava u HND se ne vode izravno kao "prihodi" HND nego kao namjenski "fondovi" pojedinih "foruma" pod okriljem Hrvatskog novinarskog društvanca. Jedna od osnovnih namjena tih fondova jest organiziranje tzv. okruglih stolova i "seminara" u suradnji s ostalim domaćim i inozemnim grupama za pritisak sličnim po načinu financiranja i metodama djelovanja. Okrugli stolovi organiziraju se po sistemu sličnom tzv. "lancu sv. Antuna": Svaki organizator okruglog stola može računati sa sudjelovanjem u pet-šest okruglih stolova što će ih organizirati oni koje pozove da sudjeluju u njegovoj panel diskusiji (okruglom stolu). Tako se gotovo aritmetičkom progresijom povećava broj održanih okruglih stolova a broj odabranih "Vitezova Okruglog stola" ostaje isti. Inozemne sudionike tih panel diskusija i okruglih stolova pojedinačno određuje inozemna vladina ili nevladina agencija koja ih financira.

Poruke lansirane s takvih okruglih stolova, panel diskusija i "seminara" sve su manje-više iste, ali se svaki put objavljuju kao "apel" nekog drugog foruma i kao povod ili razlog za organiziranje novog okruglog stola što ima za cilj stvaranje dojma o brojnosti protesta i općoj zabrinutosti za situaciju u zemlji.

Osim putem medija kojekakve "analize stanja" i "apeli" s tih okruglih stolova lansiraju se i uobičajenim diplomatskim i obavještajnim kanalima iz pojedinih veleposlanstava njihovim vladama kao da one u tome nisu "ni luk jele ni luk mirisale". To, dakako, pridonosi međunarodnoj afirmaciji, "ugledu u zemlji i u svijetu" formalnih organizatora tih okruglih stolova i apela, kao što su primjerice HND i njegov "Forum 21" i njihova "borba protiv vladinih utjecaja na medije". To su onda, dakako, dobre reference prilikom odobravanja dodatnih inozemnih financijskih sredstava za njihove nove "projekte".

Na jednom Okruglom stolu što ga je na tu temu prije godinu dana u Novinarskom domu organiziralo Veleposlanstvo SAD (skup je otvorio veleposlanik Galbright) a financirala američka vladina agencija USAID, ugledni američki odvjetnik Whitman (zastupao je "The New York Times" i poznatom slučaju "Pentagon Papers") govorio nam je o tome kako su Amerikanci zaštićeni od "pranja mozga" od strane vlade SAD posebnim zakonom kojim je zabranjeno emitiranje Glasa Amerike i raspačavanje "materijala" američke informativne agencije USIA na teritoriju svih pedeset Sjedinjenih Američkih Država, pa ako netko baš hoće slušati emisije Glasa Amerike mora na svom kratkovalnom radio

prijemniku potražiti frekvenciju na kojoj se te emisije emitiraju iz neke susjedne zemlje.

Neočekivano za organizatore tog skupa i njihove inozemne sponzore kazao sam kako sam "oduševljen" tim saznanjem, ali sam pitao gospodina Whitmana, prije nastavka rasprave o utjecaju hrvatske vlade na hrvatske medije, da nam kaže je li zadovoljan utjecajem Američke vlade na hrvatske medije i kako bismo mogli spriječiti "pranje mozga" hrvatskih ljudi kad znatan broj radio postaja, inače razvikanih po svojoj neovisnosti, preuzima (satelitskim uređajima dobivenim od Američkog veleposlanstva) i reemitira emisije Glasa Amerike na hrvatskom jeziku?

Pitanje je, dakako, ostalo bez odgovora, ako se kao odgovor ne shvati činjenica da poslije toga više nisam dobivao pozive za takve "okrugle stolove", a glasilo HND "Novinar" prešutilo je i samo pitanje.

Drugi primjer "neovisnog" licemjerja je Radio Slobodna Europa (RFE) kojom se u doba hladnog rata koristila CIA. Nakon rušenja Berlinskog zida je RFE zadužen za tzv. zemlje u tranziciji, a za svoje najagilnije urednike i suradnike prigrlio je smijenjene komunističke novinare i urednike iz tih zemalja. Nekoliko članova "Foruma 21" redovito suradjuje svojim priložima u emisijama Radija Slobodne Europe, a u isto vrijeme dok "Forum 21" inzistira na tome da na odgovornim uredničkim mjestima HRT ne bi smjeli biti članovi HDZ-a, urednik emisija Radija Slobodne Europe na hrvatskom jeziku i jedan od najbolje plaćenih urednika RFE je Tomislav Jakić, politički tajnik jedne hrvatske oporbene stranke.

Na Danima hrvatskog novinarstva u Opatiji prvi je o spregama obavještajnih službi i hrvatskih novinara progovorio Božo Novak. On je, međutim, na primjeru slučaja tjednika "Imperijal" i njegovog kontroverznog direktora Velimira Bujanca digao svoj glas protiv sprega sa hrvatskim obavještajnim službama ni ne spominjući inozemne obavještaje službe i njihove agenture u Hrvatskoj. I nikome u Opatiji ne bi palo na pamet da Boži Novaku i ostalima koji su ga podržali kaže da je paranoičan i sve bi prošlo bez neurotskih ispada pojedinih novinara što su nedavno bili na specijalizaciji u SAD, da nisam svojom "besmislenom diskusijom zasjenio donošenje strateške odluke" o lansiranju "Izjave" s tog skupa u kojoj među ostalim stoji:

"3. Zahtijevamo od državnih, županijskih i lokalnih organa vlasti, te javnih poduzeća i javnih osoba da budu otvoreni prema javnosti i da novinarima svih medija omoguće jednak pristup informacijama."

"4. Ukazujemo na štetnost sprege državnih i obavještajnih službi s vlasnicima medija, urednicima i novinarima".

Prijedlog Emila Čiča da se u četvrtoj točki ispred spominjanja "državnih i obavještajnih službi ubaci riječ "raznih" kao da je pogodilo u živac ni od koga spomenute novinarke Jutarnjeg lista Gordanu Simonović i Sanju Modrić.

Gordana Simonović kazala je da je "sadamazohizam koji je izgovoren u ova tri dana nešto prestrašno. Kao da sumnjamo da ovdje sjede sami nekakvi špijuni...

Sada se priča da nas financira Soros. Ja ću dati svoj žiro-račun, jer od svibnja nisam dobila plaću, pa neka mi plate CIA ili KGB. Ako je netko do te mjere paranoičan, onda nemojte biti u ovom Društvu. Ako sumnjate da su svi špijuni, to je bolesna situacija. Potražite pomoć.”

Sanja Modrić patetično je “zamolila da ju se zaštiti od ovog cirkusa” i “terora bez presedana”. “Ako ste u manjini onda to prihvatite i ako mislite da je ovo skup protuha, idiota i neprijatelja države, onda vas pitam što vi ovdje radite? Ja s idiotima, kretenima i neprijateljima ne bih nikada sjedila!”

Delegati Skupštine HND nemaju baš veliki izbor u traženju pored koga će sjediti na sjednicama Skupštine, ne znam je li u međuvremenu štogod stiglo na ponuđeni žiro-račun Gordane Simonović, ali o tome jesu li tek puke priče to da nas financira Soros, što smo mi njemu za to dužni, moramo li zato drukčije govoriti ili napustiti Skupštinu, otkrila nam je Jagoda Vukušić, predsjednica HND. Prekinula je delegata Emila Čića u njegovu spominjanju Sorosa i kazala:

“Ono što ja znam, ako ništa drugo, onda je sigurno, a da biste vi danas mogli biti ovdje, to je omogućilo (Sorosevo) Otvoreno društvo i da ovaj prostor, odnosno ovaj Centar bude uređen ovako kako je uređen. I, budite principijelni do kraja, pa nemojte onda biti ovdje!” – kazala je Jagoda Vukušić, predsjednica HND članu Skupštine HND-a (Stenografski zapisnik, str. 115).

Moj prijedlog dopune točke 4 poštedito je Sorosa ali se odnosio na neke druge “svete krave”, strane obavještajne službe, koje valjda nisu financirale uređenje dvorane u kojoj smo održali Skupštinu da ih ne bismo smjeli spominjati:

“U ovom tekstu, ja bih želio da to bude zaista jasno, da se shvati što želi Hrvatsko novinarsko društvo, pa predlažem da taj stav glasi: ‘Ukazujemo na štetnost sprege, **kako domaćih tako i inozemnih** državnih i obavještajnih službi s vlasnicima medija, urednicima i novinarima’...”

Jagoda Vukušić (Stenografski zapisnik, str 125) je prije stavljanja te deklaracije na glasovanje dala svoj naputak:

“I, još samo na kraju da kažem nešto, a u vezi ovoga stava koji govori o sprezi s obavještajnim službama. Mislim da je posve svejedno jesu li u pitanju domaće, ili strane obavještajne službe.”

(Upadica Maria Profaca: Baš zato!).

“Ja mislim da to ne treba stavljati u ovu deklaraciju.”

Najblaže rečeno, stvarno je zanimljiva upornost Jagode Vukušić, koja je, podržana i dobacivanjima iz auditorija, tvrdokorno suprostavljala mom prijedlogu tvrdeći da se “podrazumijeva”, i bez dodatka “kako domaćih tako i inozemnih”, da se to odnosi i na inozemne obavještajne službe.

Uzalud sam ukazivao (str. 129) na činjenicu da se to ne podrazumijeva, jer u prethodnoj točki se kaže “Zahtijevamo od državnih, županijskih i lokalnih organa

vlasti..." itd, pa je evidentno da je riječ o hrvatskim državnim organima i obavještajnim službama.

Svoj prijedlog potkrijepio sam i primjerom američkog Društva profesionalnih novinara (SPJ – Society of Professional Journalists) koje je isto tako u veljači 1996. godine javno protestiralo protiv sprege Američke obavještajne agencije CIA i novinara, bilo korištenjem novinara za tajne obavještajne operacije, bilo nastupanjem agenata CIA-e u ulogama novinara. Protestno pismo upućeno i Američkom Kongresu potpisao je Kelly Hawes predsjednik SPJ, a među prvima je takodjer reagirao i W. Thomas Johnson, predsjednik najveće televizijske kablovske mreže CNN. Korištenje novinara od strane CIA-e 22. veljače 1996. potvrdio je sam John M. Deutch, direktor CIA-e na izravno pitanje senatora Arlena Spectera, Predsjednika Stalnog istražnog podkomiteta Senatskog komiteta za vladine poslove (The Permanent Subcommittee on Investigations of the Senate Committee on Government Affairs) i Obavještajnog komiteta Američkog Senata (Senate Intelligence Committee), ali je objasnio da se to radi "samo u izvanrednim okolnostima", tamo gdje su životi Amerikanaca u opasnosti. Pod takvim okolnostima podrazumijeva se i angažiranje Američke vojske u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj.

Washington Post objavio je tada da se CIA na sličan način služi i pripadnicima pojedinih humanitarnih organizacija (Peace Corps) pa čak i svećenicima i redovnicama u tzv. kriznim područjima u svijetu. Američkom Kongresu protestno pismo uputio je i američki Nacionalni Savez Evangelističke crkve tražeći zabranu korištenja misionara i drugih humanitarnih radnika od strane CIA-e.

Ruski dnevnik Izvestia objavio je 7 prosinca 1996. da Ruska Federalna sigurnosna služba FSB planira kreirati novi odjel za obavještajne operacije za manipuliranje medijskim tretmanom sigurnosnih pitanja. Moscow Times na engleskom jeziku objavio je 20 prosinca 1996. tekst o opasnostima kojima su izloženi novinari otkrivanjem takva politike FSB-a.

S tim u svezi, general-major Juri Kobalze, jedan od rukovodilaca ruske Inozemne obavještajne službe SVR kazao je da "nema bitne razlike u radu špijuna i novinara; i jedni i drugi prikupljaju informacije na isti način – samo su konzumenti tih informacija različiti. Novinari su najbolji špijuni, oni imaju slobodu pristupa informacijama veću nego diplomati".

No, i u odgovorima direktora CIA-e o sprezi s novinarima, kao i u protestima što su mu s tim u vezi upućeni, bilo je, dakako, riječi samo o američkim novinarima. Razumljivo je da njih toliko ne zanima sprega obavještajnih službi, "kako domaćih tako i inozemnih", sa hrvatskim novinarima, ali ne znam je li razumljivo zašto su Jagoda Vukušić i njezina udarna grupa bili tako žestoki u odbijanju da se u našu deklaraciju unesu te četiri riječi.

Najaktualniji primjer kako je u izjavama za javnost važna svaka riječ i kako umetanje ili izbacivanje samo jedne riječi može izmijeniti značenje odnosno percepciju neke izjave potvrđuju manipulacije s izjavom zamjenika predstojnika UNS-a i ravnatelja HIS-a Miroslava Šeparovića.

Iz zanimljive Šeparovićeve rečenice koja glasi: "Izvešće o Imperijalu nije pisala ni jedna hrvatska obavještajna ili sigurnosna služba." u nekim neovisnim medijima pa i u posljednjem broju "Novinara", glasila Hrvatskoga novinarskog društva (str. 65, drugi stupac) izostavljena je riječ "hrvatska", pa bi se – prema teoriji i praksi gramatičke interpretacije Jagode Vukušić - "podrazumijevalo" da je Šeparović ustvrdio da famozno izvješće o Imerijalu nije pisala ni jedna (dakle ne samo hrvatska nego ni strana) obavještajna ili sigurnosna služba, što Šeparović vjerovatno nije ni pomislio, ali nipošto nije javno ustvrdio.

Šeparović je govorio samo o hrvatskim službama, a tko ne pristaje na to da se isti zaključak u prvom slučaju podrazumijeva a u drugom ne podrazumijeva - nema pravo sjediti u dvorani čije je uređenje financirao Soros...

Konkretni primjer sprege obavještajnih službi i novinara izašao je u javnost u šturim izvještajima sa suđenja Radenku Radojčiću, pripadniku špijunske grupe "Labrador" jugoslavenske Kontra-obavještajne službe KOS. Suđenje nije bilo otvoreno za javnost, ali je objavljeno da je Radojčić potvrdio inkriminacije iz optužnice kako je KOS pisao obavještajno-propagandne tekstove i predavao ih pojedini novinarima koji su te tekstove objavljivali pod svojim imenima. Imena tih novinara i njihovih redakcija nalaze se u tom sudskom spisu, nitko od tih novinara i novinarki nije za to odgovarao, pa ne znam čije tekstove sada objavljuju pod svojim imenom. O tome se Jagoda Vukušić i njezino hrvatsko novinarsko društvo nisu nikada oglasili "priopćenjem za javnost", pa ne znam bi li se iz tog priopćenja podrazumijevalo da je posrijedi sprega s jednom inozemnom obavještajnom službom.

Mario PROFACA